

To już prawie dwa lata... W grudniu 2017 roku odeszła od nas Pani Profesor Halina Seyfriedowa, Człowiek mądry, uczciwy i niezwykle szlachetny

Magdalena Łętowska^{ID}, Ewa Brojer^{ID}

Instytut Hematologii i Transfuzjologii w Warszawie

Halina Seyfriedowa urodziła się 7 lutego 1923 roku w Warszawie jako córka Ludwika Szperla, profesora Politechniki Warszawskiej i matki Stefanii z Kłossowskich.

Ukończyła Szkołę Powszechną, Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcące o profilu matematyczno-fizycznym im. Cecylii Plater-Zyberkówny w Warszawie. W 1939 roku, kiedy Niemcy zajęli Warszawę, zamknięto wszystkie szkoły ponadpodstawowe, a kształcenie polskiej młodzieży mogło się odbywać wyłącznie na tajnych kompletach. W takim właśnie trybie Pani Profesor w 1940 roku uzyskała świadectwo dojrzałości.

Okres zdobywania wiedzy w czasach okupacji miał niewątpliwie ogromny wpływ na kształtowanie osobowości Pani Profesor. Warto poświęcić temu zagadnieniu nieco więcej uwagi niż zazwyczaj poświęca się okresowi „zwykłych” studiów wyższych.

W okupowanej Polsce wszystkie szkoły wyższe zostały zamknięte; jedyną formą kształcenia uniwersyteckiego, podobnie jak kształcenia ponadpodstawowego, było tajne nauczanie, przy czym zarówno nauczyciele, jak i uczniowie mieli pełną świadomość tego, że w razie wykrycia gro-

ziło wszystkim więzienie i obóz koncentracyjny. Represje dotyczyły nawet właścicieli mieszkań, w których odbywały się zajęcia. Wykładowcy występowali pod pseudonimami, a słuchaczom kursów nie wydawano żadnych zaświadczeń o przebiegu studiów. Nauczyciele uważali prowadzenie tajnych kompletów za swój obywatelski obowiązek, a młodzież podejmowała naukę z ogromnym zaangażowaniem. W końcowych latach okupacji w szkołach średnich uczyło się ponad 100 tysięcy młodzieży, a wiedzę na poziomie wyższym zdobywało kilka tysięcy studentów. Jedną ze studentek od 1941 roku była Pani Profesor, która rozpoczęła studia medyczne na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego. Od IV-tego roku studiów (w latach 1943/1944) przenieśli się na tajne komplety Uniwersytetu Ziemi Zachodnich w Warszawie (UZZ). Ta tajna uczelnia utworzona w październiku 1940 roku z inicjatywy Biura Oświatowo-Szkolnego Ziemi Zachodnich była początkowo podporządkowana Delegaturze Rządu dla Ziemi Zachodnich, a od 1942 roku, po fali aresztowań, Delegaturze Rządu na Kraj. Celem uczelni było kształcenie kadr i specjalistów na okres wojenny i powojenny. Większość

Adres do korespondencji: prof. dr hab. n. med. Magdalena Łętowska, Kierownik Zakładu Transfuzjologii Instytutu Hematologii i Transfuzjologii, ul. Gandhi 14, 02–776 Warszawa, tel.: 22 3496 371, e-mail: letowska@ihit.waw.pl

wykładowców i studentów pochodziła z zamkniętego przez Niemców Uniwersytetu Poznańskiego. Byli wśród nich inni wysiedleńcy z Wielkopolski. Uniwersytet działał głównie w Warszawie; jego działalność, podobnie jak działalność innych tajnych uczelni, została przerwana przez wybuch Powstania Warszawskiego. Podczas Powstania życie straciło wielu wykładowców i studentów.

Pomimo dramatycznych wydarzeń tajne nauczanie zostało reaktywowane wkrótce po powstaniu. Komplet Wydziału Lekarskiego odbywały się w Milanówku, a następnie w Krakowie. Do Krakowa został także przeniesiony Warszawski Oddział Szpitala Ujazdowskiego, w którym Pani Profesor pracowała jako pielęgniarka na Oddziale Chirurgicznym i w którym studenci odbywali praktyczną naukę zawodu lekarza.

Po zakończeniu wojny w maju 1945 roku Pani Profesor została przyjęta na V rok studiów Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu w Poznaniu, a w lipcu 1946 roku uzyskała dyplom lekarza.

Od czerwca 1946 roku rozpoczęła pracę w Zakładzie Medycyny Sądowej Uniwersytetu Poznańskiego (od 1950 r. — Akademii Medycyny w Poznaniu), początkowo, jako młodszy, a po uzyskaniu dyplomu lekarza, jako starszy asystent.

W latach 1947/1948 odrobiła obowiązujący staż i otrzymała prawo praktyki lekarskiej. W tym czasie poza pracą w Zakładzie Medycyny Sądowej była zatrudniona w Zakładzie Chirurgii Operacyjnej i Doświadczalnej Uniwersytetu Poznańskiego.

W związku z podjętą pracą doktorską pt. „O niektórych własnościach serologicznych fazy ny” w 1948 roku została delegowana na konsultacje do Zakładu Mikrobiologii Lekarskiej we Wrocławiu do profesora Ludwika Hirszfelda, gdzie podczas miesięcznego pobytu poznała teoretyczne i praktyczne podstawy nauki o grupach krwi.

Jesienią 1948 roku została przyjęta do Wojewódzkiej Stacji Krwiodawstwa w Poznaniu na stanowisko Kierownika Pracowni Badań Grup Krwi, które objęła po przejściu drugiego miesięcznego szkolenia w Zakładzie Mikrobiologii Lekarskiej we Wrocławiu. W trakcie pracy w Stacji Krwiodawstwa pozostawała w stałym kontakcie z Zakładem kierowanym przez profesora Ludwika Hirszfelda.

W 1949 roku otrzymała stopień doktora medycyny.

Pod koniec 1951 roku wobec nadmiaru zajęć w Zakładzie Medycyny Sądowej była zmuszona do rezygnacji z etatu w Stacji Krwiodawstwa, pozostawiając sobie tylko konsultacje, które trwały przez cały 1952 rok.

Od 1956 roku była adiunktem w Zakładzie Medycyny Sądowej.

Do 1961 roku Pani Profesor pracowała wyłącznie w Zakładzie Medycyny Sądowej AM w Poznaniu, w którym, poza pracą naukową i dydaktyczną, kierowała samodzielnie Pracownią Serohematologiczną. W tym czasie uzyskała tytuł specjalisty II stopnia z anatomii patologicznej oraz specjalisty II stopnia z medycyny sądowej.

Na podstawie pracy pt. „Czynnik T i jego znaczenie w serohematologii sądowej” oraz przeprowadzonego przewodu habilitacyjnego w maju 1961 roku Rada Wydziału Lekarskiego AM w Poznaniu nadała Pani Profesor stopień naukowy docenta.

Ze względów rodzinnych (od 2 lat miejscem stałego zamieszkania rodziny była Warszawa) we wrześniu 1961 roku Pani Profesor odeszła z Zakładu Medycyny Sądowej AM w Poznaniu i rozpoczęła pracę w Instytucie Hematologii w Warszawie. Od sierpnia 1963 roku została mianowana samodzielnym pracownikiem nauki, natomiast w styczniu 1964 roku została powołana na stanowisko Kierownika Zakładu Serologii, w którym były prowadzone prace głównie z zakresu immunohematologii. Wyniki prac badawczych prowadzonych w tym Zakładzie publikowano w wielu czasopismach zagranicznych. Pani Profesor prowadziła kursy doszkalające dla lekarzy i magistrów biologii z zakresu serologii i immunologii. Była również promotorem wielu przewodów doktorskich. Zakład był bazą szkoleniową oraz miejscem opracowywania szeregu zarządzeń i aktów prawnych dotyczących badań zarówno dawców, jak i biorców (ryc. 1).

W październiku 1973 roku Pani Profesor została powołana na stanowisko docenta w Instytucie Hematologii (ryc. 2).

Uchwałą z dnia 10 stycznia 1974 roku Rada Państwa nadała Pani Profesor tytuł profesora nadzwyczajnego nauk medycznych (powołanie na stanowisko profesora nadzwyczajnego w Instytucie Hematologii), natomiast uchwałą z dnia 11 września 1980 roku tytuł naukowy profesora zwyczajnego (powołanie na stanowisko profesora zwyczajnego w Instytucie Hematologii).

Z dniem 1 lutego 1987 roku została powołana na członka Rady Naukowej przy Ministrze Zdrowia i Opieki Społecznej, w październiku 1988 na stanowisko Zastępcy Dyrektora Instytutu Hematologii ds. naukowo-badawczych, natomiast w styczniu 1989 roku na stanowisko Przewodniczącego Krajowego Zespołu Specjalistycznego w dziedzinie krwiodawstwa i krwiolecznictwa.

Po przejściu na emeryturę w 1993 roku Pani Profesor kontynuowała swoją pracę w Instytucie He-

Rycina 1. W Bibliotece Naukowej Instytutu Hematologii i Transfuzjologii, ul. Chocimska 5; od lewej: prof. Barbara Żupańska i prof. Halina Seyfriedowa

Figure 1. In the library of the Institute of Hematology and Transfusion Medicine, 5 Chocimska Str. From the left, prof. Barbara Żupańska and prof. Halina Seyfriedowa

Rycina 2. W gronie współpracowników podczas konferencji naukowej; od lewej: prof. Ewa Brojer, dr Bogusława Michalewska, prof. Halina Seyfriedowa

Figure 2. With co-workers during a scientific meeting; from the left, prof. Ewa Brojer, dr Bogusława Michalewska, prof. Halina Seyfriedowa

matologii i Transfuzjologii (w 1992 r. nastąpiła zmiana nazwy, z Instytutu Hematologii na Instytut Hematologii i Transfuzjologii) początkowo w charakterze konsultanta ds. transfuzjologii, a następnie od marca 2005 roku — konsultanta ds. immunologii transfuzjologicznej. Pani Profesor pracowała zawodowo do ostatnich dni swojego życia, będąc dla nas wszystkich źródłem inspiracji i ogromną podporą merytoryczną.

Swoim doświadczeniem i wiedzą wspierała między innymi prace powołanego dnia 10 grudnia 2013 roku na terenie Instytutu Hematologii i Transfuzjologii Zespołu ds. analizy poważnych niepożądanych zdarzeń i reakcji w krwiodawstwie i krwiolecznictwie w Polsce.

Była członkiem wielu komisji naukowych zajmujących się tematyką transfuzjologiczną zarówno w kraju, jak i za granicą. Pani Profesor była przedstawicielem Polski w komitetach Rady Europy (Komitety SP-HM i SP-R-GS) i brała czynny udział w pracach Komitetu Regulacyjnego ds. Krwiodawstwa Unii Europejskiej.

Przez 20 lat była Przewodniczącą Sekcji Transfuzjologicznej Polskiego Towarzystwa Hematologów i Transfuzjologów.

Pani Profesor była autorem wielu cennych prac naukowych z dziedziny serologii grup krwi i immunologii krwinki czerwonej, a także wirusologii transfuzjologicznej.

Należy podkreślić, że Pani Profesor należała i należy do grona najwybitniejszych w Polsce i na świecie specjalistów w dziedzinie immunologii transfuzjologicznej. Na pewno przyczyniły się do tego własny poważny dorobek naukowy, wieloletni staż pracy w tej dziedzinie, przeszkolenie odbyte w Pracowni prof. Ludwika Hirszfelda we Wrocławiu oraz u Prof. Arthura Mouranta w Londynie. Pani Profesor była niezwykle człowiekiem posiadającym wspaniałą umiejętność kierowania pracami zespołu.

Pani Profesor zorganizowała w Polsce nowoczesne badania immunohepatologiczne na potrzeby pacjentów otrzymujących przetoczenia krwi. Przyczyniła się do zapewnienia bezpieczeństwa przetaczania krwi poprzez wprowadzanie bardzo wcześnie w Polsce badań markerów wirusów przenoszonych drogą krwi. Wprowadziła także diagnostykę i profilaktykę konfliktu matczyno-łożniowego w zakresie antygenu D z układu Rh.

Zakresem działalności Pani Profesor objęty był obszar całego kraju, ponieważ metody opracowane przez Nią i Jej Zespół zostały wdrożone w stacjach krwiodawstwa nadzorowanych przez Instytut Hematologii i Transfuzjologii.

Do najważniejszych osiągnięć naukowych Pani Profesor, mających szerokie zastosowanie praktyczne, należą:

1. Wprowadzenie w początkach lat 70-tych (mniej więcej równoległe z analogicznymi badaniami na świecie) produkcji immunoglobuliny anti-D z ludzkiego osocza do zapobiegania chorobie hemolitycznej noworodków. Problem został objęty patronatem Ministerstwa Zdrowia,

- co umożliwiło systematyczne rozszerzanie produkcji i wdrożenie do użytku klinicznego. Produkcja immunoglobuliny anti-D znacznie zmniejszyła częstość występowania choroby hemolitycznej noworodków w naszym kraju.
2. Wprowadzenie diagnostyki wirusowego zapalenia wątroby typu B w krwiodawstwie, która została zapoczątkowana w Instytucie Hematologii wcześniej niż w wielu krajach Europy Zachodniej. Od 1976 roku jest to badanie powszechnie obowiązujące w jednostkach publicznej służby krwi w Polsce. Zasługą Pani Profesor było wprowadzanie stopniowo coraz bardziej czułych technik diagnostyki WZW typu B (w 1974 r. — elektroimmunoprecypitacja; w 1979 r. — hemaglutynacja; w latach 1983/1984 — ELISA). Przyczyniło się to do znacznego zwiększenia bezpieczeństwa przetaczanej krwi.
  3. Produkcja immunoglobuliny anti-HBs — od 1977 roku, która służy do profilaktyki WZW typu B i jest cennym środkiem profilaktycznym, szczególnie ważnym dla personelu medycznego z grup wysokiego ryzyka oraz dla noworodków urodzonych z matek z antygenem HBs lub chorujących na WZW.
  4. Wprowadzenie w 1987 roku powszechnego oznaczania przeciwciał anti-HIV u krwiodawców w całej Polsce, poprzedzone wstępnym okresem przygotowawczym: w 1985 roku, równoległe z wprowadzeniem badania przeciwciał anti-HIV w krwiodawstwie na świecie, rozpoczęto oznaczanie przeciwciał w Instytucie Hematologii, a w 1986 roku w niektórych jednostkach publicznej służby krwi. Osiągnięcie to zasługuje na szczególne podkreślenie z uwagi na znaczenie problemu AIDS.
  5. Wprowadzenie w 1989 roku badań przeciwciał anti-HCV.

Dzięki swoim wybitnym osiągnięciom Pani Profesor otrzymała wiele nagród państwowych, między innymi: Srebrny Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Order Zasłużony dla Zdrowia Narodu (w związku z ogromnymi zasługami związanymi z produkcją immunoglobuliny anti-D w Polsce).

W 2005 roku Pani Profesor otrzymała Medal Gloria Medicinae. Jest to najwyższe odznaczenie Polskiego Towarzystwa Lekarskiego. Medal dla Najlepszych pośród nas lekarzy.

Pani Profesor Halina Seyfriedowa pozostanie dla nas, wszystkich osób, które miały zaszczyt pracować z Nią, na zawsze w naszej pamięci. Cieszymy się, że mieliśmy szczęście ją znać i tak wiele się od niej nauczyć. A nauczycielem była znakomitym, cechował ją niezwykle otwarty umysł, rzetelna, naj-

nowocześniejsza wiedza oraz ogromna cierpliwość i tolerancja. Niezwykłe doświadczenie zawodowe oraz oddanie pracy, której poświęciła Pani Profesor długie lata życia, przekazywane nam podczas wielu lat współpracy, przyczyniły się do ukształtowania nas, wielu jej uczniów (ryc. 3, 4).

Uczyła nas Pani Profesor przede wszystkim wiedzy, ale z zachowaniem skromności, uczciwości

Rycina 3. Profesor Halina Seyfriedowa wygłaszająca wykład

Figure 3. Professor Halina Seyfriedowa delivering a lecture

Rycina 4. Profesor Halina Seyfriedowa wygłaszająca wykład

Figure 4. Professor Halina Seyfriedowa delivering a lecture

zawodowej, rzetelności i humanizmu. Miała niezwykle pozytywne nastawienie do rzeczywistości i szczególny talent organizatorski, co przyczyniało się do bardzo miłej atmosfery w miejscu pracy. Miała nie tylko ogromną wiedzę i szerokie zainteresowania, ale także umiejętność oceny tego, co ważne oraz intuicyjne wyczucie kierunku, w jakim zmierza świat. Zarażała swoim entuzjazmem; wszyscy z zaangażowaniem przystępowali do organizowanych przez Nią prac w zespołach. Pani Profesor nie uchylała się od podejmowania trudnych decyzji; przekonana o swojej

racji bywała stanowcza i broniła swojego stanowiska, ale zawsze cechowała Ją wielka kultura.

My, Jej wychowankowie, myślimy o Niej zawsze jako o Człowieku wielkiej klasy — mądrym, uczciwym, odważnym, konsekwentnym w realizacji postawionych celów. Cechowała Ją praca z ogromną pasją, wnikliwość w analizie wyników badań, empatia dla pacjentów, którym badania te służyły.

Była nie tylko naszą nauczycielką i przewodnikiem po świecie nauki, ale także wspaniałym przyjacielem i za to składamy Jej serdeczne podziękowanie.